

УДК 373.3.016:811.111

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2023.38.11863>

ГОЛОВНІ ІДЕЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У КОНТЕКСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Любов Нос, Ірина Сідей

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Туган-Барановського, 7, Львів, Україна, UA–79005
lyubov.nos@lnu.edu.ua;
irasidej0@gmail.com*

Розглянуто сучасні підходи до викладання англійської мови у контексті Нової української школи. Зазначено, що цей процес потребує інтеграції культурних елементів у навчальну діяльність. Важливо внести зміни у змістове наповнення навчальних програм, використовувати компетентнісний підхід, нові технології, навчальне та ігрове спілкування. Наголошено, що розвиток комунікативної компетентності є важливим для набуття навичок міжкультурного спілкування. Для цього вчителі мають правильно підібрати вправи і завдання та організувати їх виконання.

Привернуто увагу до використання інтегрованого підходу на уроках англійської мови у початковій школі. Використання цього підходу уможливорює подолання труднощів, є одним із способів підвищення мобільності та варіативності змісту освіти, сприяє емоційному розвитку особистості дитини та формуванню творчого мислення.

Наголошено, що потужним інструментом у процесі вивчення англійської мови є використання на уроках різних наочних матеріалів, таких як малюнки, картки, таблиці, іграшки, предмети. Для активізації мовного матеріалу в усному спілкуванні варто використовувати на заняттях рольові ігри, пісні, вірші, драматизації.

Зроблено висновки про те, що в Новій українській школі важливо використовувати комунікативний підхід та ефективні навчально-методичні матеріали для забезпечення якісного навчання здобувачів початкової освіти.

Ключові слова: Нова українська школа, модернізація освіти, компетентності, інтеграція, можливості вивчення іноземної мови, методи навчання.

Постановка проблеми. Сьогодні володіння іноземною мовою є важливою умовою інтеграції людини у світовий простір та запорукою успіху в сучасному суспільстві, де все більшого значення набуває міжкультурна комунікація і обробка величезних обсягів інформації.

Європейський шлях розвитку українського суспільства поставив перед учителями іноземних мов нову мету – розширити світогляд громадян України та зробити їх здатними до інновацій. Школа покликана не лише давати

знання, а й розвивати такі важливі життєві навички, як уміння вчитися, критично мислити, вирішувати проблеми, працювати в команді та спілкуватися, а також вчити працювати з інформацією та творчо підходити до роботи. Зрозуміло, що «Нова українська школа» – це важлива реформа Міністерства освіти і науки України, це нова якість освіти, яку сьогодні неможливо досягти, вирішуючи педагогічні проблеми застарілими методами. Потрібна нова освітня стратегія для того, аби здобувачі початкової освіти набули потрібних компетентностей.

Сьогодні найважливішим викликом перед школами є розширення можливостей вивчення мови. Викладання сучасних іноземних мов має відповідати потребам міжнародного спілкування. Сучасний контекст шкільного викладання іноземних мов пропонує новий погляд на взаємозв'язок між освітою та культурою, створення мовного середовища для учнів та процес інтеграції культурних елементів у освітній процес. Вивчення англійської мови в умовах нової української школи потребує нової специфіки навчальної діяльності: модернізації змісту освіти, впровадження компетентнісного підходу та нових технологій, більш активного використання навчального та ігрового спілкування, набуття багатьох важливих компетенцій.

Аналіз останніх досліджень засвідчує, що сучасне реформування української системи освіти характеризується не лише запровадженням радикальних змін, а й відбором кращих зразків інтелектуального, духовного та педагогічного досвіду людства. У світовій та вітчизняній методиці іншомовна освіта пов'язана з вихованням особистості, головним скарбом якої є загальнолюдська культура та загальнолюдські цінності [3, с. 31]. Викладання англійської мови в школі ґрунтується на поєднанні дитиноцентричного, компетентнісного та діяльнісного підходів і заходів, спрямованих на досягнення очікуваних освітніх результатів. Це висвітлено у працях О. Бочковської, Г. Галушки, І. Душницької, В. Казачинер, О. Колесник, О. Савченко, Ю. Ярової та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У концепції Нової української школи зазначено, що здобувачі освіти мають «належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів» [6]. Відповідно до завдань, визначених цією концепцією та оновленою навчальною програмою, всі методи, досвід і практики навчання мають бути спрямовані на розвиток особистості учня. З огляду на означені проблеми, *метою статті* є розгляд та обґрунтування ключових ідей НУШ у контексті викладання англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Знання мов є запорукою успіху в сучасному суспільстві, де все більшого значення набуває міжкультурна комунікація та обробка величезних обсягів інформації. Модернізація української школи в умовах оновлення суспільства та прагнення України інтегруватися у світовий соціокультурний простір зумовлює необхідність здійснення освітніх процесів з урахуванням таких теоретичних принципів, як комунікативна спрямованість навчання, зокрема навчання іноземних мов як важливого засобу міжкультурної комунікації.

Сучасний контекст шкільного викладання іноземних мов репрезентує новий погляд на взаємозв'язок між освітою і культурою, створення мовного середовища для учнів та процес інтеграції культурних елементів у освітній процес.

У новій навчальній програмі з іноземних мов важливою є роль кількох компетенцій у розвитку комунікативної компетентності з іноземної мови. Однією з головних компетенцій є, отже, спілкування іноземною мовою, яка «включає активне використання мови в різних комунікативних ситуаціях, особливо в повсякденному житті, у навчальному процесі та в культурному житті громади, вміння розуміти прості речення іноземною мовою, вміння спілкуватися цією мовою у відповідних ситуаціях та набуття навичок міжкультурного спілкування» [4, с. 7].

Варто також зазначити, що в сучасній початковій освіті активно змінюються цілі, зміст, організаційні підходи, результати та оцінювання якості освітнього процесу. Методологічною та нормативно-правовою основою цих змін є Закон України «Про освіту», Концепція НУШ та Державний стандарт початкової освіти. Впровадження нового змісту освіти передбачає формування готовності вчителів до роботи в умовах вибору нових програм, підтримку навчально-методичного забезпечення, посилення їхньої психологічної підготовки до використання нових методів навчання та взаємодії з учнями.

Початкова школа раніше, ніж інші ланки освіти, стає суб'єктом оновленого освітнього процесу, що ґрунтується на дитиноцентризмі, партнерстві, урахуванні критичних потреб дітей, розробці нових національних стандартів, освітніх програм та оцінюванні результатів навчання [7, с. 3].

На думку вчених, найкращий час для швидкого та легкого вивчення іноземної мови – від народження до 8–9 років. У міру того, як дитина росте, її мозку стає все важче сприймати дві або три мови як рідні. Раннє вивчення іноземних мов є дуже важливим. Діти в цьому віці мають неабияку здатність до імітації та точного відтворення звуків мови інших людей.

Важливим аргументом на користь раннього вивчення іноземної мови є те, що маленькі діти все ще мають дуже сильну потенційну пам'ять, що

сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Те, що запам'ятовується в цьому віці, ніколи не забувається і може бути легко відтворено за необхідності [1, с. 5].

Завданням викладання іноземної мови в початковій школі є розвиток навичок і вмінь говоріння, аудіювання, читання та письма в межах навчальної програми. Цьому процесу сприяють правильно підібрані вправи та завдання як засіб управління цим процесом. Таким способом їх ефективність на початку навчання значною мірою залежить від того, наскільки вони оптимально визначені та раціонально організовані.

У зв'язку з цим викладачі мають організувати комунікативне навчання так, щоб воно мотивувало іншомовну діяльність учнів і заохочувало їх до використання іноземної мови як засобу мовленнєвої взаємодії у різних сферах життя [2, с. 12].

Особливістю комунікативної методики є те, що вона визначає організацію навчання як певну модель процесу іншомовної комунікації, в якій здобувач освіти виконує відповідні навчальні операції та дії, спрямовані на оволодіння механізмами мовлення.

Потрібно заохочувати дітей до зацікавленості та розуміння навчального матеріалу. Початкова школа має досить великий інструментарій дидактичних ігор та нестандартних уроків. Тому справжнім педагогом повинен рухати постійний творчий імпульс до оптимізації професійного та особистісного потенціалу, адже педагогічна майстерність – це своєрідний сплав особистої культури, знань і світогляду [7, с. 5].

Уважаємо, що важливим потенціалом для вивчення іноземної мови є інтегрований підхід. Усі дисципліни мають певний інтегративний потенціал, проте здатність до інтеграції та ефективність інтегрованого курсу залежать від багатьох умов. Для цього вчителі спочатку аналізують рівень підготовленості учнів свого класу, оцінюють їхні психологічні особливості та пізнавальні інтереси.

Використання інтегрованої педагогіки уможливорює подолання труднощів, які виникають у процесі навчальної діяльності. Здатність учня успішно вивчати один предмет може залежати від його знань і навичок з іншого предмета. Наприклад, уміння правильно будувати речення англійською мовою залежить від того, наскільки добре учень знає частини мови в українській. Однак, навіть якщо немає жодних вказівок на можливість такого точного зв'язку, ретельна оцінка змісту свого предмета допомагає вчителям побачити, що «ізольоване» викладання часто буває неадекватним і недостатнім. Оскільки світ єдиний і пронизаний незліченними внутрішніми зв'язками, неможливо вирішити будь-яке важливе питання, не впливаючи на багато інших. У таких випадках потрібні порівняння і зіставлення, що також є основою для інтеграції.

У багатьох дисциплінах є чимало «перетинів» у навчальній програмі. Часто вивчають теми, що перетинаються, спільні проблеми, питання та явища, розглядаючи один і той самий предмет з різних точок зору. Все це «застосовують» для інтеграції, принаймні, у певних темах.

Ідею міжпредметних зв'язків використовують багато учителів для розвитку та узагальнення. Інтеграція знань може бути одним із способів підвищення мобільності та варіативності змісту освіти. Ураховуючи вікові особливості здобувачів початкової освіти, інтегроване навчання дає можливість використовувати різні типи знань для демонстрації різноманітного світу, сприяючи емоційному розвитку особистості дитини та формуванню творчого мислення.

Зазначимо, що в системі освіти поняття «інтеграція» має два значення:

- по-перше, це надання учням цілісного уявлення про навколишній світ (інтеграцію тут розглядають як мету навчання);
- по-друге, це знаходження спільної платформи для зближення предметних знань (тут інтеграція є засобом навчання).

Предметна інтеграція потребує виконання трьох умов:

- предмети вивчення повинні збігатися, або бути досить близькими один до одного;
- інтегровані предмети використовують однакові або подібні методи дослідження;
- інтегровані предмети ґрунтуються на спільних закономірностях, або загальних теоретичних концепціях.

Предмет може бути інтегрованим, якщо виконувати всі ці три умови. Отже, завдяки інтеграції у свідомості учнів формується більш активна і цілісна картина світу, в знаннях стає легше розкрити їх прикладний характер, завдяки чому учні починають активно використовувати свої знання на практиці, а вчителі по-новому бачать і пояснюють свій предмет, чіткіше усвідомлюють його зв'язок з іншими науками.

Ще одним потужним інструментом у процесі вивчення англійської мови є використання на уроках різних наочних матеріалів, таких як малюнки, картки і таблиці, оскільки діти мають добре розвинену зорову пам'ять. Використання предметної наочності (іграшки, реальні предмети, моделі) є ще більш ефективним, оскільки учні можуть торкатися до них, брати в руки, виконувати інші дії та гратися з ними. Однак не всі предмети та іграшки можна приносити на урок, тому вчителям треба проявляти творчість, працюючи з уявними суб'єктами, об'єктами та явищами – образами з мімікою, жестами та рухами. На ранніх етапах навчання включення елементів жестової мови, як основної смислової одиниці, є доцільним. Спостереження за тим, як діти засвоюють слова рідною мовою в природному середовищі,

спираючись на елементарні зорові та слухові образи, допомагає організувати процес успішного запам'ятовування іншомовної лексики.

Учні початкової школи із великим задоволенням сприймають уявні ігрові ситуації, казки та фантастичні історії, тому на уроках можна використовувати казкові рольові ігри. Діти перших дев'яти років життя можуть точно копіювати вимову і легко запам'ятовувати мовленнєві зразки, тому розігрування невеликих сценок, заучування віршів та пісень є особливо ефективними для імітування правильної вимови. Для активізації мовного матеріалу в усному спілкуванні варто використовувати на заняттях інтерактивні пісні, завдання у формі запитань та відповідей, драматизацію коротких сценок та мініпроекти, що передбачають реальне елементарне спілкування іноземною мовою.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вищенаведене, варто зазначити, що багаторічна шкільна практика викладання іноземної мови свідчить про доцільність побудови курсу на основі комунікативного та тематичного принципів. Такий підхід уможлиблює удосконалення навичок учнів в усіх видах мовленнєвої діяльності (говорінні, аудіюванні, читанні та письмі) в рамках конкретних тем, зазначених у програмі, підібраних відповідно до вікових особливостей здобувачів освіти, їхнього життєвого та освітнього досвіду, втім числі комунікативного, а також інтересів. У процесі викладання англійської мови в новій українській школі важливо забезпечити якісні навчально-методичні матеріали, комфортне освітнє середовище для здобувачів початкової освіти з урахуванням їхніх потреб та посилити психологічну підготовку вчителів до використання нових методів взаємодії з учнями. Перспективу подальших досліджень убачаємо у висвітленні проблем підготовки майбутніх учителів до використання інноваційних підходів у процесі навчання англійської мови в Новій українській школі.

1. Бочковська О. Вивчення іноземної мови в ранньому шкільному віці. Ігри в початковій школі на уроках англійської / упоряд. Л. Мудрик. Київ: Шк. світ, 2010. 128 с.

2. Давидова М. В. Підвищуємо якість навчання школярів іноземних мов. Харків: Основа, 2016. Вип. 10. 111 с.

3. Денисенко М. Побачив–запам'ятав–навчився: як правильно використовувати наочність при навчанні читання англійською мовою учнів початкової школи. Іноземні мови в навчальних закл. 2007. № 3. С. 112–116.

4. Державний стандарт початкової освіти. Поч. освіта: Перша всеукраїнська газета для першого вчителя. 2018. № 10. С. 7–29.

5. Душніцька І. І. Важливість вивчення іноземних мов у сучасному світі та роль навчальної гри у цьому процесі. Англійська мова та література. Наук.-метод. журн. 2018. № 19–21. С. 30–35.

6. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

7. Савченко О. Початкова освіта в контексті ідей Нової української школи. Рідна школа. 2018. № 1–2. С. 3–7.

References

1. Bochkovska, O. (2010). *Vyvchennia inozemnoi movy v rannomu shkilnomu vitsi. Ihry v pochatkovii shkoli na urokakh anhliiskoi*. [Learning a foreign language at an early school age. Games at English lessons at primary school, uporiad. L. Mudryk. Kyiv: Shk. svit, 128 s. [in Ukrainian].

2. Davydova, M. V. (2016). *Pidvyshchuiemo yakist navchannia shkoliariv inozemnykh mov* [Improving the quality of schoolchildren's learning of foreign languages]. Issue 10. Kharkiv: Osnova, 111 s. [in Ukrainian].

3. Denysenko, M. (2007). *Pobachyv–zapamiatav–navchyvsia: yak pravylno vykorystovuvaty naochnist pry navchanni chytannia anhliiskoiu movoiu uchni v pochatkovi shkoly* [I saw, I remembered, I learnt: how to use visuals in teaching English reading to primary school students]. *Inozemni movy v navchalnykh zakl*, 3, 112–116 [in Ukrainian].

4. Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity (2018). [State standard of primary education]. *Poch. osvita: Persha vseukrainska hazeta dlia pershoho vchytelia*, 10, 7–29 [in Ukrainian].

5. Dushnitska, I. I. (2018). *Vazhlyvist vyvchennia inozemnykh mov u suchasnomu sviti ta rol navchalnoi hry u tsomu protsesi* [The Importance of learning foreign languages in the modern world and the role of learning games in this process]. *Anhliiska mova ta literatura: nauk.-metod. zhurn.* 19–21, 30–35 [in Ukrainian].

6. *Kontseptsiiia novoi ukrainskoi shkoly* [The concept of the new Ukrainian school]. (n.d). <https://mon.gov.ua/ua>. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].

7. Savchenko, O. (2018). *Pochatkova osvita v konteksti idei Novoi ukrainskoi shkoly* [Savchenko O. Primary education in the context of the ideas of the New Ukrainian School]. *Ridna shkola*, 1–2, 3–7 [in Ukrainian].

*Стаття: надійшла до редколегії 19.05.2023
доопрацьована 28.05.2023
прийнята до друку 06.06.2023*

**KEY IDEAS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL IN THE CONTEXT
OF TEACHING ENGLISH AT PRIMARY SCHOOL****Liubov Nos¹, Iryna Sidey²***Ivan Franko National University of Lviv,
Tuhan-Baranovskoho Str., 7, Lviv, Ukraine, UA-79005*¹*lyubov.nos@lnu.edu.ua;*²*irasidej0@gmail.com*

Modern approaches to teaching English in the context of the New Ukrainian School are examined. It is noted that this process requires the integration of cultural elements into educational activities. The authors emphasize that knowledge of a foreign language is the key to success in modern society, where intercultural communication and the processing of huge amounts of information are gaining more and more importance. The European way of development of Ukrainian society set a new goal for teachers of foreign languages. The school is designed not only to provide knowledge, but also to develop such important students' life skills as the ability to learn, think critically, solve problems, work in a team and communicate. That's why it is important to make changes in the content of educational programs, use a competency-based approach, new technologies, educational and game communication. It is emphasised that the development of communicative competence is important for the acquisition of intercultural communication skills. To do this, teachers should choose the right exercises and tasks and organise their implementation.

This paper focuses on the use of an integrated approach in English language lessons in primary school. The use of this approach makes it possible to overcome difficulties; it is one of the ways to increase mobility and variability of educational content, it promotes the emotional development of the child's personality and the formation of his/her creative thinking. It is emphasised that a powerful tool in the process of learning English is the use of various visual materials such as drawings, cards, tables, toys, objects in the classroom. Role-playing games, songs, poems, dramatisations should be used in the classroom to activate language material in oral communication.

To draw the conclusion, one can say that it is important to use a communicative approach and effective teaching materials to ensure quality education of primary school students in the New Ukrainian School.

Keywords: New Ukrainian School, modernization of education, competences, integration, foreign language learning opportunities, teaching methods.